ఆంధ్రభూమి వివిధవాఙ్మయపేజీ

ఆదివారం 21-5-1967

మాధురి

ఆ రోజు బి.ఎ. పరీక్ష ఫలితాలు వెలువడ్డాయి. డిగ్రీలు జీవనాధారాలు పరీక్షపెట్టిన వారిగతి యిక చెప్పనవీలు కాదు. అది వారికొక పరీక్షాసమయం. వారి జీవితాలు దానిపైనే ఆధారపడి వుంటాయి. అటువంటి వారిగతి అరోజు జయపరాజయమవుతుంది. కొందరు కులూ-కూకుళ్ళూ పాసయితే అరోజు ఆ తల్లి తండ్రుల ఆనందానికి అంతవుండదు అదే వారు ఫెయిలయినట్లయితే యెంతగా దుఃఖపడతారో, అంతగా దూషించే జాస్తుండకపోదు-అదొక జీవితం.

రాజా బి.ఎ. ఫస్టక్లాసులో ప్యాసయ్యాడు. అతని ఆనందానికి అంతులేకపోయింది. అతని తారొక సుదినం-తల్లి, తండ్రి అన్న వంగతి యిక చెప్పనే అక్కరలేదు. అటువంటి కొడుకుల్ని కన్నందుకు వారెంతగానో సంతోషించారు. తన్న యిద్దరు కొడుకులు చాలా

కథానిక

బుద్ధిమంతులు. తెలివి గలవాళ్ళు ఎప్పుడూ రాజాదే పైచేయి ఒక్కదరువు కోసే కాదు. ఆటలూ, పాటలూ, వాదనలూ, ఒకటేమిటి! అన్నిరంగాల్లో మా కుటుంబ అతనే. కాలేజీలో రాజా అంటే అందరూ గౌరవిస్తారు. అదంతా అతని అదృష్టమే! కాదు, కాదు!! అతనిని కన్న తల్లిదండ్రులే అసలైన అదృష్టవంతులు అరోజే ప్రండ్స్ అందరికీ హోటల్లో డిన్నర్ యేర్పాటు చేశాడు వీరికి తప్పినవాళ్ళ మొహం చూడగానే రాజాకి జాలివేసింది. అయినా వాళ్ళు స్నేహితులలో మంచిపాదగా మాట్లాడుకున్నారు. వాళ్ళ కాధని జయటికి స్థైర్యం కానియకుండా.

శేషగ్రాడ్యులేషన్స్ బ్రదర్! మొదట్లో పరించింది. యూ బి. ఎం. డిగ్రీ నిమ్మ!" అన్నాడు యెగతాళిగా స్నేహితుడు. పరాజయం పాపం! ఎన్నిసార్లు కొట్టినా, తమ పరా అవదనగానే తిడుతాడు. ఇంకొక మహాసుఖపుడందు పన్నాడు. "వాడికేలా! కావలసినంత మెదడుంది తెలివిమయోగించడానికి, సుకి మెదడులో వేడుంది. మనకు మూ బంగాళాతాదవంటి యీ బి.ఎ.ని కప్పించుకుని బయటపడతామని బాగ యితే నమ్మకంలేదు!" అన్నాడు ముఖం అమృతం కాగిన వాడిలాపెట్టి.

"ఒరేయ్ బ్రదర్! మమ్ముల్ని అందర్నీ యీ బి.ఎ.లోనే పడిదాటండని మప్పు పోయిగా వెళ్ళిపోయావేలా! మాతోనే వుంటే యెంతబక్కగా చదివినవే చదువుతోవచ్చు యేపేపీలేకుండా!" అన్నాడు నవ్వులో కాలేసిన ఓబ్రదుద్దుడు. అతను మూలేళ్ళ మండి బి.ఎ.తో కుస్తీపడుతున్నాడు; యెప్పుడూ "పదండి ముందుకు! అయం మనదే!!' అన్నట్లు నవ్వుతూనుంటాడు— ఇట్లా పుంటా నీ పని. అటూ అతను మళ్ళీ తంవత్సరం వరకూ కాచుక్కూర్చునే వాడు దానికోసం యిదీ అతనిఅవస్థ. యీ వంవత్సరంతో యిక పిసిగిపోయాడు యి తకాలం రాజాఅండగా వుండబట్టి యెలాగో వెట్టుకురాగలిగాడు ఆతడు యెప్పటికప్పుడు ధైర్యం యెబుతూనుండటం వల్ల-కానీ యీసారి మాత్రం అలా చెయ్యలేకపోయాడుపో! జాదేలే పరాజయం అనివప్పుకుని దాని వంక గ్రుడుగిమి చూశాడు అది నవ్వుతూ వెళ్ళిపోయింది: అంతటితో స్వాపో అనుకున్నాడు విసిగిపోయిన ఆనందరావు

"నీకేమిలా నవ్వులు! చదివినవే వాస్తున్నారు యేమి మీకు ఫెయిలయ్యావులా! అనడిగిన అమ్మా! నీకు తెలియదు నువ్వు రు కొ. ఫెయిలవ్వడమేమిటి? దానివా నూటనుం దానికోసం వేగుచిలే! నీకు చెప్పినా అర్థమవదు యెప్పటికో చెప్పిన మాటలు పట్టుకుని నన్ను విసిగిస్తావు అని తప్పించుకుంటారు పాపం వాళ్ళనిలమా యక్కర్ల్ చేసి; వాళ్ళకేమి తెలుసు విద్యగడవని పనులు?—నిజమేకదా! ఈపోతే బాకొడుకు అల్లరాలు చెప్పుకుపోవిటి! అని నమ్ముతారు అ అమాయకులు మీరు వాళ్ళకాద పడుకుగు తిస్తారు? కొడుకు చదువుకుతాడుకదా ముందుందు మా కె తిన కీరటం పెడతాడుకదా! అనుకుని వాళ్ళు తలకాయకిచ్చిపెట్టడమ్ము పనిమానుచేసి మీరు మహారాజు పోలు తనుకుంటూ పూలతోళ్ళలా తిరుగుతూ తూరు యిదేగా మీ పనులు? నాకు తెలియనిదేమంటే! పాపమా అమాయకులు కొడుకు వంపాయించి కెచ్చిపెడతాడు కదా అని కళ్ళల్లో నీటిలేకుండా తినిశాల్ని వెళ్ళుమని కుంటూంటారు; అ బాధ: తా మీకు తెలియదు చెప్పడం కాలా పనులు చెప్పుకుని కాళ్ళకి తెలిపిలాలు. ఎవరి జరుగు కాళ్ళకర్థి

మధురి మధురి

మధుపుతుంది! బ్రదర్! నేను తుస్తానని మీకు కోపంరావచ్చు నేను మీరు బాగుపడాలనే యెప్పుడూ కోరుకునేది!" అన్నాడు రాజా వాళ్ళ ముఖాలవంక చూస్తూ వాళ్ళంతా కాస్తంగా విన్నారు కోపం రవన్నీ తెళ్ళక్కడా కనపడలేదు: వాళ్ళకి తెలుసు రాజు వాళ్ళని బాగు చెయ్యాలని చేసే ప్రయత్నం అందుకే ఒక్కరూ కోరు మెదపలేదు.

"రాజా! నా పంగతొక్కటి ఆలోచించు మా యింటి నుంచి పరిచేది ముపై రూపాయలు అని అదే మూలకి? మాకు మాత్రం పరిజాలుండవూ? మా అతిగతి కనుక్కు వేదెవరు? ఆ పంపించేది ఒక పెద్ద మన కార్యమైనట్లుచేస్తారు. యిదుగో! మొన్న పచ్చి పపుత్తరం. ఇందులో ప్రవాశిదేమిటో చూడు! నువ్వెలావున్నావనే సానుభూతి వదన మొక్కటి పై నా పు దేమోచూడు! ఎప్పుడూ ఒక్కచేపూద-మావాన్నగారి స్నేహితుడొకడున్నాడట. అతనికి బాగా ఆస్తిపుంటట అయనగారి కూతుర్ని నేను చేసుకోవాలట, కాస్తనలుపయినా బాగా నే పుంటుందట, అదేవాళ్ళు పుత్తరం వ్రాయటానికి కారణం! కాని నా మీద మాత్రం ప్రేమపుండికాదు-ఇంతేకా మాత్రపుకు!" అటూ తన గొడవవేళ్ళతోనుకున్నాడు ఒక స్నేహితుడు. రాజా కాంతంగా నచ్చచెప్పాడు. "అంత ఆవేశం పనికిరాదు కర్మా! వాళ్ళు నిన్నుకన్న తల్లిదండ్రులు వాళ్ళకుండే ఆశలూ, ఆశయాలూ వాళ్ళకుటాయి. ఎవరికి మాత్రం పిల్లల మీద ప్రేమపు లేదు? అది తప్పు! ప్రతి ఒక్క తల్లిదండ్రులకూ తన సంతానం మీద ప్రేమపుంటుంది, యేదో కోపంలోమనకలా అనిపిస్తుంది కాని, వాళ్ళ ప్రేమ యెలాపోతుంది! నువ్వు ఒక యింటివాడవైతే చూచి సంతోషించాలని మీ అమ్మానాన్న వాళ్ళకుండవచ్చు! అది సహజం! కాని అంతలోనే, వాళ్ళకు నీ మీద ప్రేము లేదనడం కేవలం పొరపాటు," అన్నాడు అతనికి నచ్చచెబుతూ రాజా ఇలా రోజూ రాజా వాళ్ళకు బోధ చెయ్యడం వాళ్ళకు అలవాటే.

"రాజా! నీలాటి స్నేహితుడు మాకు లభించడం మా అదృష్టం! కాని ఒ అదృష్టం మాకెవ్వాళ్ళో లభించదు" అన్నాడు రాజాతో యెక్కువ స్నేహంగావుండే మధు బాధగా.

"పరవాలేదు బ్రదర్! నేనెక్కడువున్నా మీ శ్రేయస్సునే సదా కోరుకుంటూ వుంటాను. మీ వంటి స్నేహితుల్ని వదిలి వెళ్ళాలంటే, నాకు కూడా విచారంగానే వుంది; కాని నిరుపాయం! దాని చేతుల్లో మనం కీలుబొమ్మలం మాత్రమే అంతేకాని మనచేతుల్లో మాత్రం యేమీ లేదు." అన్నాడు స్నేహితుల్ని విడిచి వెళ్ళవలసివస్తున్నదే అనే బాధతో రాజా

"రాజా! నువ్వు మాగురించేమీ బాధ పడద్దు, నువ్వన్నా వంతోషంగావుంటే చాలు, అంతకన్నా యీనీ స్నేహితులికి కావలసిందేముంది?

"మీకేమన్నా అనుకోండి బ్రదర్! మీలాటి వాళ్లు మళ్ళా మాకు దొరుకుతారనే నమ్మకం నాకు లేదు!" అన్నాడు భారంగా కళ్ళు మూసుకుంటూ రాజా

పిళ్ళ స్నేహానికి ప్రిన్సిపాల్ కూడా ఆశ్చర్యపోకపోలేదు. మరి వారి మనసు అటువంటిది

"రాజా! యెప్పుడు ప్రయాణ?" అన్నాడు ఒక మిత్రుడు

"ఎలుంటేరా మళ్ళాపీటు దొరకదు కొందరుగా వెళ్ళకపోతే-మిమ్ముల్ని విడిచివెళ్ళడం నాకూ యిష్టం లేదు. కాని, మా అమ్మా వాళ్ళ అన్నయ్యల ఆశయం ఒక్కటే నన్ను పెద్ద స్కూల్లో చదువుకు చదివించాలని!- కాదనలేకపోయాను- తప్పలేకపోయాను యీ పొద్దరాకాడ ప్రయాణం" అన్నాడు కుర్చీ వెనక్కి తలవాలుగా.

"అన్నదొరలు నీమాటలతో నీపరిస్థితులన్నీ మా కర్థమైపోయాయి. మరచిపోయి పోయిగా- మ లోపుగా గడిపాము ఒక నుండి మా జీవితాలు యభ్యాప్రకారం!" అన్నాడు అందరిలో ఒకరు.

"ఒరేయ్! పిరాలాడిలా అయిపోకూడదు. నువ్వు నీ నిర్ణయం అవసరం దానితో నీ యెదుట బాగా యిర్చే పాదించవచ్చు అని నీకే తెలుసు కదా! ఏడకూడదు? నా మీద నీకు ప్రేమ పుస్నర్థయితయితే పోస్టు పాడి చదవండి అంతే నేను నిమ్ముల్ను కోరేది" అన్నాడు రాజా బుర్రలో చెరిగ్గా కూర్చుంటూ

"అన్నకుంటా బ్రదర్! నీ మాట నిజం చెప్పకూడదు! నేను పోటుగాడ్ కాదు; ఒక మూడు నువ్వు మళ్ళా వచ్చినప్పుడు నేను మీ వెంటా వస్తాయిన్నా నేనేవిధంగా పోతే నువ్వు నన్ను మర్చిపోయి యేమి చేయటం నేనెక్కడా పూర్తి అధికారముంటుంది" అన్నాడు కర్మ రాజాని పట్టుకుని

"అబ్బ! నాకంతన్నా కావలసిందే నీతో పెట్టినట్లుగా అవుతుంది! చూడు ముఖమంతా ఎలా పిక్కుపోయి దో!" నీవాని! రాజా ముఖం బాగా వేగింది కాని తల్లికి పిల్లలెప్పుడూ అలానే కనిపిస్తారు ఒక తప్పదన్నట్లు కాళ్ళూచేతులూ కడుక్కునివచ్చి పిటమీద కూర్చున్నాడు

"అమ్మా! అన్న యెక్కడ?"

"వాడి వాలెత తవం తో పంగా ఉన్నాడో చెప్పలేను. మప్పు వస్తులో పాపయ్యా వని ఎంత మురిపిపోతున్నాడో!" అటూ అనిడ ఆనందాన్ని కూడా వ్యక్తంచేసింది గిన్నెలో నెయ్యి అ.తా కంచంలో కుమ్మరిస్తూ

"ఆ! ఆ!! చాలు చాలు!!! అదే మిటి అంతా కుమ్మరిస్తున్నావు"

"అది నా వంతోవం అలా! నా కొడుకు బి.ఎ ఫస్టులో పాసయ్యాడంటే జీవిత గర్వపడాలిగద విషయం!" అంది పొడవుగా ఎదిగిన కొడుకును చూస్తూ.

"అమ్మా నీవెంత మంచిదానమ్మా!" అన్నాడు నతోషంగా.

"ఎవరికిమాత్రం తల్లిఅంటే ప్రేమ పుండదుకాదూ!"

"అన్నయ్య వెళ్ళి ఎంత సేపయిందమ్మా?"

మప్పటు వెళ్ళగానే వాడు అ చీకటిలోనే వెళ్ళాడు" నిజంగా చూసి తనేమీ చీకటి వెళ్ళలేదు. పడున్నరకి వెళ్ళాడు అదే కన్నతల్లికి చీకట! అందు కేఅన్నారు తల్లి నిమిత్తిన దైవం జేసేలేదని.

"ఏమిరా తినవు? అలా కలుకుతావెందుకు? కాస్త నెయ్యి వెయ్యవా?" అటూనే తిరిగి చేతి గిన్నె త్రిండి. రాజా కంతాని చేతులడ్డంపెడుతూ "ఒద్దమ్మా అప్పటికే నువ్వేసిన నెయ్యి పులువున్నాకలుపుకున్నట్టయింది." అన్నాడు.

"వేళాకోళంతరువాత కాని. అదుగో అన్నయ్య వచ్చినట్టున్నాడు చూడు? అటూ పక్కగదిలో కి చూసింది. అప్పుడే వచ్చిన సుధీర్ చెప్పులొదిలి వంటిట్లోకి వస్తూ, "ఏరా తమ్ముడూ! పొద్దున్నే ఎక్కడికో ఉడాయించావ్?" అన్నాడు తమ్ముడివైపు చూసి నవ్వుతూ.

"ఒరేయ్ తర్వాతమాట్లాడుకుందురు కాని ముందు అ బట్టలుమార్చి ముఖం కాళ్ళు చేతులూ కడుక్కురా? అంది తల్లి.

"ఓపి! అమ్మగారుకూడా యిక్కడే ఉన్నారన్న మాట అయితే తప్పకుండా అటూ అవతే తిమకుని కాళ్ళ రూం వైపుకు నడిచాడు. అన్నయ్యసూట్కూడా పద్ధతి చూస్తుంటే నవ్వాగలేదు. ఎంతో

(మిగతా 4వ పేజీలో)

కుమారి హొంయారు మహేంద్రమణి

తన్నగుణాలు వాలో యేమీ లేవు" రాజా అన్నాడు కాపీగా.

"రాజా! ఇదేమన ఆఖరివమా వేళ!" అన్నాడుబాధగావుదా అనందగా తేండే సదానందం.

"బాధపడకుఅనంద! పైవాడుగ్రహం వల్లమనమంతా మళ్ళీ తప్పరలో వేళకుమ కుందాము" ధైర్యం చెప్పాడు రాజా యింటిలో రాజా యులు కావడంతో స్నేహితులు విడిచిపోయారు.

ఇంటికి వెళ్ళగానే రాజా తల్లి కొడుకుని భోజనానికి పిలిచింది. "నా కాకలి కావటంలేదమ్మా!"

"అదేమిటిరా ప్రొద్దునగా యింత కాఫీ తాగి వెళ్ళిపోయావ్. ఆకలి కావటంలేదటా! ఏమిటి? పిచ్చితండ్రీ! సంతోషంలో ఆకలి కూడా మరచిపోయావు. వెళ్ళి కాళ్ళూచేతులూ కడుక్కురా?" అంది ఆప్యాయంగా కొడుకు వంక చూస్తూ. తల్లిప్రేమే అటువంటిది.

"లేదమ్మా నిజంగా కాకలి కావటంలేదు. అప్పుడే మా స్నేహితులందరికీ డిన్నరిచ్చి వస్తున్నా. అందులో కాడిన్నరుకూడా పూర్తియింది" అన్నాడు తల్లివంక చూచి నవ్వుతూ.

"ఎంత హోటల్లో తిన్నాకూడా కాకలి వేసే తిరగాలి అనుకుంటాడు! చూడు ముఖమంతా ఎలా పిక్కుపోయి దో!" నీవాని! రాజా ముఖం బాగా వేగింది కాని తల్లికి పిల్లలెప్పుడూ అలానే కనిపిస్తారు ఒక తప్పదన్నట్లు కాళ్ళూచేతులూ కడుక్కునివచ్చి పిటమీద కూర్చున్నాడు

"అమ్మా! అన్న యెక్కడ?"

"వాడి వాలెత తవం తో పంగా ఉన్నాడో చెప్పలేను. మప్పు వస్తులో పాపయ్యావని ఎంత మురిపిపోతున్నాడో!" అటూ అనిడ ఆనందాన్ని కూడా వ్యక్తంచేసింది గిన్నెలో నెయ్యి అ.తా కంచంలో కుమ్మరిస్తూ

"ఆ! ఆ!! చాలు చాలు!!! అదేమిటి అంతా కుమ్మరిస్తున్నావు"

"అది నా వంతోవం అలా! నా కొడుకు బి.ఎ ఫస్టులో పాసయ్యాడంటే జీవిత గర్వపడాలిగద విషయం!" అంది పొడవుగా ఎదిగిన కొడుకును చూస్తూ.

"అమ్మా నీవెంత మంచిదానమ్మా!" అన్నాడు నతోషంగా.

"ఎవరికిమాత్రం తల్లిఅంటే ప్రేమ పుండదుకాదూ!"

"అన్నయ్య వెళ్ళి ఎంత సేపయిందమ్మా?"

మప్పటు వెళ్ళగానే వాడు అ చీకటిలోనే వెళ్ళాడు" నిజంగా చూసి తనేమీ చీకటి వెళ్ళలేదు. పడున్నరకి వెళ్ళాడు అదే కన్నతల్లికి చీకట! అందు కేఅన్నారు తల్లి నిమిత్తిన దైవం జేసేలేదని.

"ఏమిరా తినవు? అలా కలుకుతావెందుకు? కాస్త నెయ్యి వెయ్యవా?" అటూనే తిరిగి చేతి గిన్నె త్రిండి. రాజా కంతాని చేతులడ్డంపెడుతూ "ఒద్దమ్మా అప్పటికే నువ్వేసిన నెయ్యి పులువున్నాకలుపుకున్నట్టయింది." అన్నాడు.

"వేళాకోళంతరువాత కాని. అదుగో అన్నయ్య వచ్చినట్టున్నాడు చూడు? అటూ పక్కగదిలో కి చూసింది. అప్పుడే వచ్చిన సుధీర్ చెప్పులొదిలి వంటిట్లోకి వస్తూ, "ఏరా తమ్ముడూ! పొద్దున్నే ఎక్కడికో ఉడాయించావ్?" అన్నాడు తమ్ముడివైపు చూసి నవ్వుతూ.

"ఒరేయ్ తర్వాతమాట్లాడుకుందురు కాని ముందు అ బట్టలుమార్చి ముఖం కాళ్ళూ చేతులూ కడుక్కురా? అంది తల్లి.

"ఓపి! అమ్మగారుకూడా యిక్కడే ఉన్నారన్న మాట అయితే తప్పకుండా అటూ అవతే తిమకుని కాళ్ళ రూం వైపుకు నడిచాడు. అన్నయ్యసూట్కూడా పద్ధతి చూస్తుంటే నవ్వాగలేదు. ఎంతో

(మిగతా 4వ పేజీలో)

భారత సోవియట్ దేశాల ప్రాచీన సంబంధాలు

సోవియట్ పురావస్తు శాస్త్రజ్ఞులైన మానవ, పనతశాస్త్రగారలు దక్షిణ తుర్కి మెనియాలోని అతిన్ దెవెద్ద అరిపిన చారిత్రక తవ్వకాలలో కొన్ని ఆసక్తిదాయకమైన పురావస్తువులు దొరికాయి అక్కడ దొరికిన మృణ్మయ పాత్రలు, కంచుపనిముట్లు. భారత దేశంలోని హాలింగవ, మొహంజొదారో, హరప్పా సంస్కృతిని బాలా పరకూ పోలివున్నాయి

తెలివ్ గ్రాడ్ పురావస్తు పరిశోధక సంస్థలో పనిచేసే ఆచార్య యూరిపక్వెన్ ప్రొవిస్కి ఒక ఇంటర్వ్యూలో ఆ విషయాన్ని ధృవపరిచారు. ఆచార్యఖజెన్ ప్రొవిస్కి, భారత-సోవియట్ సాంస్కృతిక ఉదాన ప్రదాన కార్యక్రమం నమసరించి, భారత సాంస్కృతిక సంబంధాల కమిటీ అతిథులుగా కొద్దివారల క్రితమే భారతదేశానికివచ్చారు. ఆయన భారత దేశంలో 4 వారాలుంటారు. తన ఉదాన ప్రదాన కార్యక్రమాన్ని అనుసరించి భారతదేశాన్ని సందర్శించిన సోవియట్ పురావస్తు శాస్త్రజ్ఞులలో తాయనకంటె దవ వారు ఇంతకుముందు వచ్చినవారు ఆచార్య కోరిప్కొవిస్కి ఆయన గత ఫిబ్రవరిలో వచ్చి భారతదేశంలో 3 వారాలుండి వెళ్ళారు. ఆచార్యఖజెన్ ప్రొవిస్కి తిరిగివెళ్ళిన తరువాత మరొక సోవియట్ పురావస్తుశాస్త్రజ్ఞుడుకూడా భారతదేశానికి వస్తారు, తన ఆ కార్యప్రదాన కార్యక్రమం నిరుడు ప్రారంభమైంది నిరుడు అయిదుగురు భారతీయ పురావస్తు శాస్త్రజ్ఞులు సోవియట్ యూనియన్‌ను సందర్శించారు.

ఫర్ఘానాలోయలోని చుస్ సంస్కృతికి భారతదేశంలోని కంచుయుగంలో ఒక సంస్కృతికున్న సంబంధాన్ని గురించి ఆచార్యఖజెన్ ప్రొవిస్కి ప్రత్యేక పరిశోధన సాగిస్తున్నారు. క్రీ.పూ. 1800-900 వంవత్సరాలమధ్య కాలానికి చెందిన పురావస్తువులలో యీసంబంధం అయట పడుతోందని ఆ యన అన్నారు.

ఫర్ఘానాలోయ సంస్కృతి

నికి, ఆనువదుల సుత్వమన్న పాంపతమైన పర్వతశ్రేణి ఫర్ఘానాలోయ అంటారు. భారతదేశానికి గంగా, యమునా నదులుఎలాగో, సోవియట్ మధ్య ఆసియాకు ఆరెండు నదులూ అలాంటివే. ఆఫ్ఘాన్ లోయలో వేమొగలో ప్రసిద్ధిపొందిన జాదరు జన్మించాడు. తతలోయలోని రాతియుగపు సంస్కృతిని గురించి మన కేమీ తెలియదని ఆచార్య ఖజెన్ ప్రొవిస్కి అన్నారు. కాని కీ.పూ. 2000-1800 వంవత్సరాల మధ్యకాలానికి చెందిన రాగి, కాంచు, వెండి వస్తువులు కొన్ని అక్కడ దొరికాయి. అయినప్పటికీ, ఆ కాలంలో ఆ ప్రాంతంలో ప్రజాజీవితం ఎలా వుండేదో అని మనకు తెల్పడం లేదు. ఉదాహరణకు ఆ కాలంలో జరుగుగామాలు ఎలా వుండేవో మనకు తెలియడం లేదు.

ప్రాచీన సంస్కృతిగురించిన సమాచారం తెలిసే ఆధారాలలో మృణ్మయ పాత్రలు ఒక ముఖ్యమైన ఆధారమని ఆచార్య ఖజెన్ ప్రొవిస్కి అన్నారు ఇటీవల ఫర్ఘానా లోయలలో జరిపిన త్రవ్వకాలలో కంచుయుగపు అరవ్రదేశకు చెందిన మృణ్మయ పాత్రలు. కొన్ని లభించాయి. అవి సమారు కీ.పూ. 1800-900 వంవత్సరాల మధ్యకాలానికి చెందినవి. ఆ కాలపు సంస్కృతిని చుస్ సంస్కృతి అంటున్నారు.

ఫర్ఘానాలోయకుచెందిన చుస్ సంస్కృతికి, మధ్య పశ్చిమ భారతదేశాల దక్కన్ ప్రాంతపు కంచుయుగపు సంస్కృతికి, పన్ని హిత సంబంధాలున్నాయని ఆచార్య ఖజెన్ ప్రొవిస్కి అన్నారు.

ఒక చారిత్రక దశలో అక్కడ జీవితం ఎలాగడిచేదో గ్రహించగలిగాం. ఎలా వుండేదో అనాలనుపాత్రలనుబట్టి తెలుసు ఫర్ఘానాలోయలో నారికిన కుండలను, భారతదేశంలో కంచుయుగానికి చెందిన కుండలను ఈ సోవియట్ పురావస్తు శాస్త్రజ్ఞుడు చూపించాడు. రెండింటికీ చాలా పోలికలున్నాయి,

పరిశోధన

అయితే యీ రెండు ప్రాచీన సంస్కృతులకు నిజంగా సంబంధం వుందా లేక ఈ పోలిక యాదృచ్ఛికమైనదా ? ఈ రెండు సంస్కృతులు ఒకదానివైపు ఒకటి ప్రభావంలిగివున్నాయా లేక మరొక మూడవ మూలాధారం నుంచే యివి ఉద్భవించాయా ? వాటి మూలం ఏమిటి ?

ప్రధానంగా యీ సమస్యనుగురించే యీరోజు ఖజెన్ ప్రొవిస్కి పరిశోధనలు జరుపుతున్నారు.

పాత్రలనుబట్టేగాక భాషలను బట్టి చూసినాకూడా, భారతదేశంలో వేద భాషకూ, పురాణాలకూ, ఆరావ దేశపు ప్రాచీనభాషకూ, పురాణాలకూ దగ్గర పోలికలు, సంబంధాలువున్నట్లు తెలుస్తోంది. ఈ రెండు భాషలూ కూడా ఉమ్మడి ఇండో-యూరపియన్ భాషనుగూర్చుకుదిరినవే. అందుచేత భారత, సర్మన్ పురాణాలలో పోలికలు భారత దేశంలో ఆర్యుల పురాణాలకూ స్థానిక దేవియా, కొత్త పురాణాలకూ పోలికలువున్నాయి ఉదాహరణకు వేదాలలోని అగ్ని, మిత్ర, వరుణ దేవతలకు పైపడిన ఇతర దేశాల పురాణాలలో కూడా దేవతలుగా తున్నారు.

అయినప్పటికీ, యీ సంస్కృతుల మధ్యనున్న సంబంధాలను తెలిపే పాత్రలు లాటి రుజువులే భాషల విషయంలో కూడాపుండాలి పురాతత్వ పరిశోధనలలో భాషల విషయంలోకూడా యీ సంబంధాలను తెలిపేశాస్త్రాలు కూడా తెలియకపోయా? ఇదింకా రుజువుపరచవలసివుంది సోవియట్ పండితులు శాస్త్రజ్ఞులు యీవిషయంపై కూడా

(మిగతా 5వ పేజీలో)

హాబీబ్ తన్వీర్

పాశ్చాత్య తత్వవేత్తలు

ఫ్రెడరిక్ హెగెల్

ది 27-8-1770 హెగెల్ జర్మనీ దేశంలో స్టట్‌గార్ట్ అనేపోట జన్మించాడు. ఆయన పూర్తిపేరు జార్జివిల్ హెల్మ్ ఫ్రెడరిక్ హెగెల్. ఆయన ధనిక కుటుంబంలో జన్మించలేదు. జమీందారీ వంశంలో పుట్టలేదు. ఒక సాధారణ ప్రభుత్వోద్యోగికి కొడుకుగా జన్మించాడు. ఆమాటకొస్తే ప్రభుత్వం యొక్క మహా యంత్రాంగంలో మామూలుఉద్యోగం చేసుకుంటూ పొట్ట కోసంబ్రతికే వ్యక్తికిపుట్టిన ఒక పుత్రుడు జర్మన్ దేశం గర్వించదగిన మహాపురుషులో ఒకడుగా పరిణమించటం సాధారణ విషయంకాదు. అదొక అసాధారణమైన విశేషమే.

జర్మన్ దేశచరిత్రలో సంగీతంలో, సాహిత్యంలో తత్వశాస్త్రంలోమా మకుటంలేని మహారాజులుగా పేరుపొందిన అయారంగాల్లో ఒకనవీన వర్గయుగం అవతరింపజేసిన మహామహులు ముగ్గురున్నారు. సంగీతానికి బీతోవెన్, సాహిత్యానికి గెటే తత్వానికి హెగెల్. ఒక పేరుపూరులేని ప్రభుత్వోద్యోగి కొడుకుగాపుట్టినవాడనతండ్రిపేరూ, తనపేరూ తన దేశంపేరు నిలబెట్టి, ప్రపంచ చరిత్రలో తత్వశాస్త్ర రచనలో ఎంతో ప్రతిష్ఠ సంపాదించుకున్నాడు హెగెల్!

హెగెల్ తండ్రి ఆర్థికశాఖలో పని చేసేవాడు. అరోజుల్లోనే ప్రభుత్వోద్యోగులు సహవాసికి. సంయమనానికీ, క్రమశిక్షణకూ, శ్రమించి పనిచేయటానికీ పేరుపొందారు. అలాటి జీవితం యయతులూ, కర్తవ్యనిర్వహణలో అప్రమత్తులూ అయిన ఉద్యోగులుచేసే పని ఉత్తమ పాలనను, ఉన్నతస్థానాలనూ జర్మన్ దేశం నిలబెట్టుకో గలిగిందని అంటారు

ఒక అ్యాటిస్ మ్యూజియంలో హెగెల్ విద్యాభ్యాసం ఆరంభించాడు. తత్వశాస్త్రంచదివించాలని ఆతనితండ్రి కుతూహలపడ్డాడు. కానిహెగెల్ కుమొదట్లో తత్వంపట్ల అభిరుచి లేకపోయింది. తత్వవేత్తలజీవితాలు చాలావిచిత్రంగా పరిణమించుతూ వుంటాయి. మొదట్లో తత్వవేత్తఅవుతానని హెగెల్ కలలోకూడా కాంక్షించివుండడు. నువరకు విభాగత తత్వవేత్త కాగలిగాడు అందుకుకారణం వయస్సుతోపాటు జీవితాన్ని, ప్రపంచాన్ని చూడగలగటంలో కాత్వికదృష్టి కూడా పాపాటికి వృద్ధిగాంచటమే!

విద్యార్థిదశలో హెగెల్ ఆసాధారణంగా తన ప్రజ్ఞను ప్రదర్శించలేకపోయాడు. పెద్దగా తెలివితేటలు లేకపోయినా కష్టపడి పఠనాసక్తిని పెంపొందించుకున్నాడు. ఎప్పుడు పదో ఒకటి చదువుతూ వుండేవాడు. చదివిన మంచి పుస్తకాల్లోగల సారాన్ని మెదడుకు పట్టించుకుంటూ వుండే వాడు. ఆ గడ్డాల్లోనుంచి ముఖ్యమైన అంశాలను విడిగా గ్రహించుకునేవాడు. చదువుకునే రోజుల్లో ఆతనికోచక్కని ఆలోచన కలిగింది: "మనకున్న వ్యక్తిత్వం చాలా అల్పమైంది. దాన్ని గుర్తించి తనలోని అల్పత్వాన్ని తొలగించుకున్నవాడే మానవునిలో విశాలదృష్టి కలుగుతుంది. అదే ఉత్తమసంస్కృతికి పునాది". అదే వాడు విద్యార్థిగా హెగెల్! క్రైస్తవ మతంకంటె గ్రీకు విజ్ఞానశాస్త్రమే అతనికి అధికమైనదిగా తోచింది. యూరప్ దేశంలో కలిగిన కళావిజ్ఞానానికీ, విజ్ఞాన అభివృద్ధికీ, జీవనప్రగతికీ మూలాధారం గ్రీకుదేశంనుంచి కలిగిన ప్రభావమే అని నమ్మిన వారిలో హెగెల్ కూడా ఒకడు. "మతం"కంటె "శాస్త్రదృష్టి" ప్రజ్ఞానిక దృక్పథం" రామరాను అతన్ని ఆకర్షించాయి. ఆయన జీవిత చరిత్ర వ్రాస్తూ జీవితాన్ని తోవఫ మేరీ ప్రియతమ పుత్రుడుగాచిత్రించాడు తప్ప, ఒక దేవతామూర్తిగా, దివ్య పురుషుడుగా వర్ణించలేదు,

1793లో హెగెల్ పట్టభద్రుడయ్యాడు. పట్టిలం కలవాడనీ, సదభిప్రాయాలు కలిగినవాడనీ, తత్వశాస్త్రం కంటె విజ్ఞానశాస్త్రంలో అభిరుచి వేగం కలవాడనీ అధ్యాపకులు అతనికి ప్రశంసాపత్రం ప్రదానంచేశారు.

ఆయన విద్యార్థిగా వుండగానే ఫ్రాంకులోని ప్రజాపిప్ల వదిలియవలసి వచ్చింది. అదిసమకాలికులవాదంతో ఒక నవతరం అవతరించింది. మానవునికి స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలను సమర్పించిన ఆదిస్థపదయొక్క ప్రభావం ముద్రి యూరప్‌లోని విజ్ఞులందరినీ ముగ్ధులను జాసింపచేసింది. "స్వేచ్ఛ-సమానత్వం. సహోదరత్వం" అని ఉద్ఘోషించింది యూరోపు ఖండం ఈ పరిణామాలకు ఆశ్చర్యచకితుడైన హెగెల్ వంతోషం పట్టలేక ఒక మొక్కనునాటి. దానికి "స్వాతంత్ర్య వృక్షం" అనిపేరుపెట్టాడు నగరంలోని ఒక ప్రముఖమైన వాణిజ్య కేంద్రంలో అతనునాటిన ఆ మొక్క ఫ్రాంకు రివల్లీక్కు నమర్పించే ప్రజా మాంకలిగా భావించాడు. ఆ మొక్కను నాటటం అతని జీవితంలోనే ఒక కొత్త అధ్యాయాన్ని ఆరంభించింది. అప్పటి నించీ తనజీవితాన్ని స్వేచ్ఛాకాలాలకు అంకితంచేసుకున్నాడు హెగెల్ ప్రపంచానికి ఒక విమాన్న కాత్మిక దృక్పథం కాజాలనీ, దాన్ని సమకూర్చే సమస్థితనకు ఉన్నదనీ విశ్వసించాడు. లోగడ లేనిఅభిమానం తత్వశాస్త్రంపట్ల ఇప్పుడు అవధులు లేకుండా పెరిగిపోయింది

తత్వవేత్తలుకూడా మా మూలు మనుష్యులే. వారికీ ఆకలిదప్పిక, ఆవసరాలూ అవాంతరాలూ వచ్చిపడుతూ వుంటాయి. వాటినుంచి రక్షించుకోవటం కోసం వదోక వంపాదన కావాలి. వంపాదన లేకపోతే బ్రతకటం దుర్భరం అవుతుంది. దుర్భరంగావున్న బ్రతుకులో తత్వశాస్త్రానికి కాపులేదు. కనుక ఉపాధ్యాయవృత్తిని చేపట్టాడు తెలివితేటలు కలవాళ్ళంతా అవాడు ఉపాధ్యాయ వృత్తిని స్వీకరించారు. ఆ వృత్తిలో విశ్రాంతివుండి. ఇంకా విజ్ఞానాన్ని విస్తరించుకునే పదవకాశమూవుంది. తోటివారిలో విజ్ఞానవిజ్ఞాకుతాలు పాటవాన్నే, ఇతరుల హృదయకుహరాలల్లోని అజ్ఞాన అంధకారం తొలగించి విజ్ఞానదీపాన్ని వెలిగించటానికే ఆవృత్తి తర్వాతకే మరేదయినా ఉపాధ్యాయుడుగా వైకిరాబాలని కొన్ని పరవస్తాలు తీవ్రంగా కృషిచేశాడు. ఇంతలో అతని తండ్రి మరణించటం జరిగింది. మరణిస్తూ హెగెల్ కోసం ఆయన చెప్పుకోతగినంత ఆస్తి వారవత్యంగా మిగిల్చివెళ్ళాడు.

హెగెల

మాధురి

(శేష పేజీ తరువాయి)

తమ్మాకారంగా మాటాడి ఎదుటివారు ఎంత విచారంలోవున్నా నవ్విస్తాడు. అది అతని స్వభావం. ఒక్కుడు రాజా అంటే తగని ప్రాణం. వాళ్ళకి రాజా ఒక చుట్టపిల్లవాడులాగా కనపడజాడు. అన్నయ్య సుధీర్ కి కెళ్ళాలేదు. అతను రాజా చదివే కాలేజీలోనే ఇంగ్లీషు లెక్చరర్ గా పనిచేస్తున్నాడు రాజా కూడా అన్నంటే తగని ప్రేమ. రాజా కూడా అన్నంటే తగని ప్రేమ. రాజా నెయ్యికడుక్కుని లేచాడు. ఇంతలో తల్లి అక్షతాకారం సుధీర్ కాళ్ళూ చేతులూ కడుక్కువచ్చి తనకోసరం వేసిన పీటమీద కూర్చుని తనప్రక్కనే మరోపీట వేసి తమ్ముణ్ణి కూర్చోమన్నాడు రాజా దానిమీద కూర్చున్నాడు.

ఒరేయ్ రాజా! నువ్వు ఫస్టులో పాసయినందుకు నేనెంతగా సంతోషిస్తున్నానో చెప్పలేను" అన్నాడు తమ్ముడి వంక ఆప్యాయంగా చూస్తూ.

"నాదేముందన్నయా! అదంతా నీ చలవ. రాత్రింపగళ్ళు నాకు కాపలసిన పాఠాలు చెప్పితేనే నేనింతవాడిని కాగలిగాను." అన్నాడు అన్నయ్య గొప్పతనాన్ని పొగుడుతూ.

"చెప్పంగానే వేసరా? శ్రద్ధగా చదవద్దూ? ఎంతైనా నువ్వు బుద్ధిమంతుడివి ఇంతలో తల్లి కల్పించుకుంటూ నా యిద్దరు బిడ్డలూ బుద్ధిమంతులే! అంది

"చూశావా! అమ్మకూడా మనకొక సర్టిఫికెట్ పారేసింది! ఇక ఎవరు ఇవ్వకపోతే మనకెందుకు? అంతేనా!" అంటూ గొల్లున నవ్వాడు, అన్నతో ప్రతికలిపాడు రాజా

అన్నయా! తప్పకుండా హైదరాబాద్ వెళ్లాలా?" అన్నాడు రాజా అన్న ముఖంలోకి చూస్తూ.

"తమ్ముడూ! మొదటి బాధగానే ఉంటుంది. అటు స్నేహితుల్ని ఇటు మమ్మల్ని వదిలి వెళ్ళటానికి కానీ రానురాను అదే అలవాటవుతుంది. మనేమీ బెంగ పెట్టుకోకు. నిన్ను పెద్దచదువులు చదివించాలని నాఆశయం. ఈ అన్నయ్య ప్రతికున్నన్నాళ్ళూ ఈ చిట్టితమ్ముని కేలాగా రాదు. నీకంతగా ఇష్టంలేకపోతే అక్కడ వారు తెలిసిన ఒక స్నేహితుడున్నాడు. వాళ్ళిద్దరూ పుండరీకుడు కాస్త్రాయిపాటి నీ కార్యంతరంలేకపోతే వాళ్ళుకూడా చాలా మంచి వాళ్ళు కొన్నాళ్ళుపోతే అదే అలవాటవుతుంది హైదరాబాద్ ఎంత పెద్ద సిటీఅనీ! తప్పకుండా చూడాల్సిందే. అనవసరంగా మనమెందుకు పోతాము? అక్కడచూడవలసినవి తెలుసుకోవలసినవి చాలా ఉన్నాయి. ఎప్పుడూ ఒకేచోట వుంటే ప్రపంచజ్ఞానమెలా తెలియాలి? అన్ని ఊళ్ళూ తిరుగుతుంటేకాని విజ్ఞానం ఎళ్ళువచ్చాదు"అంటూ తమ్ముడికి ధైర్యం చెప్పాడు. రాజాకి అన్నయ్య చెప్పిన మాటలు అతనిపై బాగా పనిచేశాయి.

"అలాగేఅన్నయ్యా! అలాగే తప్పకుండా వెడతాను. నువ్వన్నట్టు అది చూడవలసిన ప్రదేశం"అన్నాడు సంతోషంగా. అన్న తృప్తిగా ఉపిరిపీల్చుకుని నీకు ఎంత డబ్బు కావాలంటే అంత నేను పంపిస్తూవుంటా. నువ్వేమీ సంకోచించద్దు, నీకు సరిపోకపోతే నాకు వ్రాయి. అయితే నా స్నేహితుడికి ఉత్తరం వ్రాయమంటావా?

"వద్దన్నయ్యా! అనవసరంగా వాళ్ళని కష్టపెట్టడమెందుకు? నేను రూం తీసుకుని వుంటాను."

ఓకే నువ్వన్నట్లేచేద్దాం. అన్నాడు

ఫ్రెడరిక్ హెగెల్

(శేష పేజీ తరువాయి)

ప్రధాన అధ్యాపకత్వపదవి అతన్ని వరించింది 1817 లో హెగెల్ ఎన్సైక్లోపీడియా "తత్వశాస్త్రసారసంగ్రహం"అనే రచన కావించాడు. హెగెల్ (ENCYCLO-PAERIA OF THE PHILOSOPHICAL SCIENCE) ప్రజ్ఞా పాటవాన్ని ప్రదర్శించటంలో ఈ రచన అతనికి మరొక ఉన్నత పదవిని అందించింది దీనివల్ల బెర్లిన్ విశ్వవిద్యాలయంలో అతనికి తత్వశాస్త్రపదవి అతనికి అయింది వాటి నిచ్చి చూస్తుంటే సాంప్రదాయంలో హెగెల్ మక్కువలేని మహాలాజుగా పండితుల ప్రశంసలు స్వీకరించాడు.

కాలచక్రం తిరిగిపోతుండగా నెపోలియన్ నియంతృత్వం పతనం అయిపోయింది. ఐరోపాఖండాన్ని వాడు కబళిస్తూ పోగిట్టుకుంటున్న సూచికి నిజం అయింది నెపోలియన్ యూరప్ నియంత బిరుదులలో నుగ్గిపోతున్నాడు. స్వేచ్ఛాకాముకులు మళ్ళీ విజృంభించారు ప్రజల్లో స్వేచ్ఛ ప్రతిష్ఠ స్థాయి నందుకుంది. ఈ నూతన ఆనందంలో హెగెల్ వివాహం చేసుకున్నాడు- అతనితితం క్రమక్రమంగా ఉన్నతిని పొందినట్లే అతడు ప్రతిపాది చేసే తత్వస్వరూపి కూడా నిలువగా ప్రజాస్వీకరణ పొందింది ఎప్పుడు చూచినా పదోన్నతి పొందుతూ వచ్చాడు హెగెల్. పరాకు అధికం కాజొచ్చింది. ఒకసారి దోపలోపి ఒక కథ చెప్పు అతనికి తెలియకుండా జారిపోయింది ఈ విషయం గమనించి చదువుకు వేదికపైకి పిల్చి ఒంటి కాలున దెబ్బ తోడుకుని వేడుకున్నప్పటి జాడుట అది అతని అనాటిమతిమరుపుకూ దారి మళ్ళకూడా ఉదాహరణగా చెప్పారు ఇంతా వయసు మళ్ళకముందే అతని మతిమి అవహించింది నడుం వంగిపోయింది నడుటి నొప్పులు కనిపించ్చి అతని ముఖాన్నాతి కూడా బాగా మారిపోయింది తీవ్రంగా అతని ప్రవర్తన అతని రూపురేఖలూ జాస్త్రవరణ కనిపించక మరుగున పడిపోయాయి ప్రస్తుతపుడు జ్ఞాన జగత్తులో లోపలి జగత్తులో నే నివసిస్తూ పుండేవాడు.

హెగెల్ లో రానురానువిశ్వవాల్లక మైన సిద్ధాంతాలను స్థిరపడిపోయాయి. తరాట పరిపక్వతను ప్రష్యా రాష్ట్రంలో తలయెత్తి పరిస్థితులు ఆరాష్ట్రంలో, నెపోలియన్ అనంతరం ఒక రాచరికపు ప్రభుత్వం ఏర్పడింది ప్రజలు కానిలు గానే పరిపాలన జరుపుతున్నారు ప్రజల బాగోగులన్నీ ప్రభుపరిధిదుతూ పరిపాలిస్తున్నాడు "ప్రజలకు పరిపాలనలో నిర్ణయి దుకునే విజ్ఞతకొలిపిపుంటుంది వారి అవసరాలే వారికి తెల్పు. కనుక ప్రభువులే ప్రజల్ని పరిపాలించాలి" అన్నాడు హెగెల్ "నేమ జాగువలాలి అన్నది ముఖ్యంకాదు జనాలకు ఏ పరిపాలి అవేదేముఖ్యం" ఇందుకుకొనసాగడం కూడా రాచరికపు ప్రభుత్వమే ప్రజా ప్రభుత్వంకాదు అన్నాడు హెగెల్. ఆయన అభిప్రాయాలు చూసి ప్రష్యా రాష్ట్రపు ప్రభువరేణులు మురిసిపోయారు ఒకవిశ్వాతవన్నపేర్తతమను సమరిసున్నాడు!

ఒకనాడు తన బాల్యంలో ఫ్రాంసులో నచ్చిన ప్రజాపిపవ చూసి ఆనందాశ్రువులు రాల్చిన హెగెల్ రెండవపారి నెపోలియన్ అనంతరంవచ్చిన విప్లవం చూసి సహించలేకపోయాడు. ఇప్పుడకడు ప్రజా తంత్రవాదికాదు ప్రభుత వాది

పృష్టిలోని ప్రతిపదార్థానికి సమానమూ వ్యతిరేకమూ అయిన మరొక పదార్థం వుంది. అలాగే ఈ పృష్టిలోని ప్రతి శక్తికి తనను అణగదొక్కే మరొక శక్తిలో పోట్లాడే హక్కు వుంది. హెగెల్ చెప్పిన ఈ సూత్రాన్ని ప్రాతిపదికగా తీసుకుని కార్ల్ మార్క్స్ వర్గపోరాటం అనే సూత్రాన్ని స్వీకరిస్తూ ఆధునిక స్వామ్య వాదానికి పిత్రుత్వుడు అయ్యాడు.

ఒకసారి ఆయన హెగెల్ ను తన తత్వశాస్త్రాన్ని గూర్చి వివరించమని అడిగాడుట. సమాధానంగా వది ఉద్గ్రంథాలు వ్రాశాడు హెగెల్. పూర్వం ఒక క్రైస్తవ స్వామిని తత్వశాస్త్ర సారంశం ఏమిటంటే నీవలెనే నీ పక్కవారిని కూడా ప్రేమించు అన్నాడుట. అంత సులభంగా హెగెల్ చెప్పలేదు అంత సూక్ష్మంగా అయన చెప్పలేదు. కాలాన్వాహకంగా ఆయన ప్రవచించిన రచ ఉపన్యాసాలే ఆయన నలు రెండే "లాజిక్" ఒకటి. "ఫిలాసిఫికల్ సైన్సెస్" మరొకటి వారచనలవల్ల జర్మన్ భాషలోనే తత్వశాస్త్రం మాటాడ సాగుతుంది అనేవాడుట హెగెల్

డేవిడ్ హ్యూమ్ లోగడ చెప్పిన అతి వాస్తవిక వాదుల సందేహాస్పదమైన సిద్ధాంతాలను sceptical ఖండించి మానవ జీవితంలోని సర్వస్వం అనే భావిక భావాన్ని కూడా హెగెల్ నిరాకరించాడు పాంచభౌతిక సృష్టికి ఆధారభూత మేదో అన్నాడు హెగెల్. ఇంద్రియాలవల్ల కలిగిన జ్ఞానమే పరిపూర్ణత మైనదని అయన విశ్వసించలేదు ఇంద్రియాతీతమైనవి అనుభూతి అందనివి ప్రత్యక్షంగా హేతువు Practical reason వల్ల కేవలం హేతువు వల్ల abstract reason మనకు తెలుస్తాయి. ఇంద్రియానుభూతి లేకపోయినా మానవక జ్ఞానంవల్ల మనిషి సత్యాన్ని తెలుసుకుంటాడు:

యజ్ఞార్థ వాదులకు, అధ్యాత్మిక వాదులకూ గల ముఖ్యమైన భారతమ్యాలను హెగెల్ ధృవపరిచాడు. ఇంద్రియాగామ్యమైన ఈ ప్రపంచం

(మిగతా రేపు చివరలో)

మాధురి

(శేష పేజీ తరువాయి)

కంచంలో చెయ్యి కడుక్కుంటూ. ఆ అన్నదమ్ములను చూసుకుని తల్లి ఎలా సంతోషించింది

ఆ మర్నాడు రాజా స్నేహితులు రాజా అంతా కలిసి పనిమీద వెళ్లారు. ఆ రోజంతా ఆనందంగా గడచిపోయింది ఎన్నాళ్ళకో మళ్ళీ తా కలయిక

ఆ మర్నాడే హైదరాబాద్ ప్రయాణం. ఆరోజు తమ్ముడి ప్రయాణ కోరకు సుధీర్ సెలవుపెట్టాడు. ఆ రోజు అతడ్లిలా హుషారుగా ఉంది. రాజాకి కావలసిన సామానంతా సుధీరే వర్చుతున్నాడు తమ్ముడు వెళ్ళిపోతున్నాడని ఎంత బాధపడుతున్నాడో అది అతనికొక్కనికే తెలుసు. తమ్ముడికి తన ధైర్యం చెప్పాడుగానీ అతను ధైర్యం తెచ్చుకోలేకపోతున్నాడు. అవునుమరి చిన్నప్పటినుండి ఒకచోట పెరిగిన వాళ్ళు అందులో తమ్ముడంటే అతనికి తగని ప్రాణం. ఎప్పుడూ ఇంతమటుకు విడిచి ఉండలేదు అటువంటి తమ్ముడినేవా ఇప్పుడంతదూరం పంపించేది! అన్న పరధ్యానంగా వుండడంతో రాజా గ్రహించాడు అన్న బాధని తల్లి అయితే ఇక పలేసరి. తనముందే చదువుకోమంటుంది తండ్రిఅయితే కాస్త ధైర్యం కలవాడు రాజా! ఆ రాత్రంతా ఎలా ధైర్యం చెప్పాడు మాటకెన వర్చుతున్న అన్న దిగ్గరకు వెళ్ళాడు రాజా వర్చుతున్న వాడల్లా తలతిప్పి తమ్ముణ్ణి చూశాడు ఆ కళ్ళలో నీళ్ళు నిండిపోయాయి రాజా పర్స్టిడకూడా అలాగేవుంది "తమ్ముడూ అటూ బయపుగా పిలిచాడు సుధీర్ అతని కంఠం లోంగుడుపోయింది.

"అన్నయ్యా!" రాజా వెళ్ళి అన్నని పెనవేసుకున్నాడు. తర్వాత రాజా తేరుకుని "అన్నయ్యా! నాకు ధైర్యం చెప్పి నువ్వే ఇలా అయిపోతే ఇక చెప్పేమి కాను?"అన్నాడు అన్న కళ్లల్లోకి చూస్తూ సుధీర్ మాటాడలేకపోయాడు వీళ్ళిద్దర్నీ ఆ స్థితిలో చూసిన తల్లికి యికదుఃఖమాగలేదు "బాబూ!" అంటూ కొడుకుని కౌగిలించుకుంది "అమ్మా!" అని తల్లిపైన వాలిపోయాడు రాజా.

"బాబూ రాజా! అంతదూరం వెళ్ళి అచదువులు చదవకపోతే యేమి వాయనా? ఉన్న ఇద్దరు కొడుకులూ నా కళ్ళముందుంటే నా మనసుకి శాంతిగా ఉంటుంది అక్కడేమి తింటావో ఏమో అసలే నీ తిండి అంతంతమాత్రం బాలా ప్రతిమాలి బిడియించేవారెవరు వార్నాక్కడ వాయనా!" అంటూ తల్లి భోరున ఏడ్చింది ఇక లాభంలేదని సుధీర్ మనమని రాయిచేసుకుని, "అమ్మా మన రాజా ఒక పెద్ద ఆఫీసరు అవాలంటే మనము పంపకతప్పదు మన మిలా దుఃఖిస్తుంటే వాడికి ధైర్యంరాదు మన మనమల్ని కొంతవరకు గట్టిచేసుకోవాలి అన్నాడు అన్నటికి తల్లి శాంతించింది

రైలుకి టయిమవడం వల్ల తండ్రి వచ్చాడు. ఆయన మనమలో పుండేబాధ ఆయనలోవుంది. పిల్లలా బయటికి వెళ్ల గ్రక్కే స్వభావం కాదాయనిది. తల్లి స్టేషన్ కువస్తానంది అని తండ్రి వారించాడు యెందుకంటే రైలుకదులుతూ వుంటే ఆవిడ యేడుపును ఆపుకోలేదని ఆయనకు తెలుసుతండ్రిమాత్రం స్టేషన్ కు వచ్చాడు, రాజామనస్సులో తల్లికు ఖచాటుకుపోయింది స్టేషన్ కురాజాస్నేహితు అన్నాడు రాజాతప్పుతూ: యి తలో రెలు యేదో స్టేషనులో ఆగింది.

అయితే యింతమటుకు మీ పిరే చెప్పలేదు" అన్నాడు రాజా అతనివంక చూస్తూ!

"చెప్పను"

"ఎందుకు

"నన్ను ఆడిగి డిమీరూ గీరూ అనేనాకవసరాలకోసం అటువంటి ఎంటికి నేతానివ్వను " అన్నాడు నవ్వుతూ రాజా పై పుచూస్తూ

"అయితే యేమని పిలవాలిమరి?"

"నా పేరు భారత్"

"భారతి అనిపిలవనా?" అన్నాడు రాజా యేరా తాళిపట్టనూ, "పరవాలేదు ఎలాపిలిచినా పలుకుతాను కానీ అ బూతిత్తి మాత్రం ప్రయోగించద్దు"

అతని నిష్ఠూరమైన మనస్తత్వాన్ని కనిపెట్టి అతనితో పలికే అభినయాలు రాజా ఇద్దరూకలసి వెళ్ళి కాఫీ తాగినాడు స్టేషన్ కదిలింది

* * *

భారత్ గదిదూరంగా కూర్చుని ఆలోచిస్తూవుంది ఎదుట్న వక్కగదిసీటులోనీట్ గా పుంటాడు ఇంతలో రాగానే "ఎలావుంది ప్రదర్శనా! ప్రశ్నలు బాగుంటాయి యిదిగో యిలాగే పుంటాయి!" అన్నాడు రాజాసే పుచూచి నవ్వుతూ

"నీయాంకేబర్త్ డేగా నేంది" అటూ మెచ్చుకున్నాడు కొత్తస్నేహితుడి.

"మేదరాబాద్ నీకు ప్రతికదూ? మనకయితే యేమూల యేముందో తుణుగా తలను స్నానం చేసి హాస్టలతో తిరిగే రేపటినుండి మనమొక సంసారాన్ని తయారుచేద్దాం ఏమంటావ? రాజా భారత్ మాటాడ ప్రతి ఒక్కమాట చాలాహాస్యంగావున్నాయి

ఇద్దరూ స్నానంచేసి బయలు దేరారు "బాజ్" లో భోజనాలు పూరిశానిచ్చి పడుకుందామంటూ యిటికి బయలు దేరారు

మర్నాడు యిదరూకలసి కాలేజికి వెళ్ళారు. సుధీర్ కి తెలిసినతనుండటంవల్ల రాజాకి సీటుతేలిగ్గా దొరికింది ఇద్దరూ కలసిమెలసి పుండడంవల్ల వాళ్ళస్నేహం యింకా అధికమైంది. ఎప్పుడన్నా "ఒరేయ్! నేనొక్కడన్నా రూంచూసుకుంటా నీకు బాధకలగడ మెందుకూ!" అని రాజాఅంటే భారత్ కి చాలాకోపమొచ్చేది." అంతగా అరూంకి అడబ్బుతగలేయా అనుంటే యిదుగో! యీ రూం అద్దె నువ్వే చెల్లించు?" అనేవాడు రాజా యిక నోరెత్తేవాడుకాదు, యిద్దరేకూడుతూ రామబాణాలాంటిమాటలాడి లే! కాలేజీ వాతావరణం కాస్త మొదటో బెరుగ్గా వున్నా, రానురాను యిప్పుడుబాగానే వుంది. సైదరాబాద్ రాగానే స్నేహితులందరికీ అన్నకీ నాన్నకీ, పుత్తరాలు వ్రాశాడు. వారానికొకసారైనా వాళ్ళకి పుత్తరాలు వ్రాస్తుండే వాడు రాజా ఇప్పుడు రాజాకాలేజీవాళ్ళతో బాగాపరిచయమయింది

ఆరోజు భారత్ వంట్లో సరిగ్గా లేక పోవడంవల్ల కాలేజికి వెళ్ల లేకపోయాడు రాజాఒక్కడే బయలుదేరాడు ప్రొఫెసర్ కూడా వెళ్ళనన్నాడు కాని. భారత్ బలవంతంమీద బయలుదేరాడు. భారత్ వెటలేకపోతే రాజాకి ఏమీ తోచదు- అలా పెనవేసుకుపోయింది. వాళ్ళ స్నేహం. వాళ్ళు కలుసుకున్న వేళా విశేషమే అటువంటిది త్వరత్వరగా ముందుకి నడుస్తున్న రాజాకి, ఒకడు ఒక అమ్మాయి ప్రక్కనుంచీ సైకిల్ పోస్తూ యీలలు చేయటం కనుపించింది యెవరై నా తెలిసినవాడేమో! అని నర్దిచెప్పుకున్నాడు-ఆఅమ్మాయి భయంగా అటూయిటూ చూడటంతో రాజా అనుమాన రూఢి అయింది ఇకపూరుకుంటే లాభంలేదని తొందరగా ముందుకునడిచి పుస్తకాలక్కడపడేసి వాడిదగ్గరికి నడిచాడు. ఆఅమ్మాయిరాజావైపు జాలిగా చూచింది. వాడి వెకిలి వేషాలుచూచేటప్పటికి రాజాకి వళ్ళు మండిపోయింది వాడిదగ్గరకి పోయి వాడి షర్టు కాలర్ పట్టుకుని ఆచెంపా యీచెంపా యిస్తూంటే వచ్చినట్టు వాయించాడు రాస్కెల్ ? ఆడపిల్లలంటే అంత అలుసెందుకు మీకు! ఇదిపస్టు టైమ్ కనుక కొద్ది దయతోవదిలేస్తున్నాను: యిక కొకసారి మళ్ళీ యిలాచేయటం నాకళ్ళ పడితే, యిక నీవని అరోజుతో అఖరు! గోఆన్ ...."అంటూ ముందుకు ఒక్కతన్నుతన్నాడు: వాడు అదే సందులా అనుకుని సైకిల్ తీసుకుని చెక్కేసాడు కుండా ఒకటే పరుగుతీశాడు, పరికి పందలు? మిస్టులేకపోతేనేరి? వాళ్ళకిలాటి చెల్లెళ్ళుండరుకాబోలు ?" అంటూ రాజా తేలుకుడులువుకుని పుస్తకాలు తీసుకున్నాడు అంతవరకూఆశ్చర్యంగా అతనివైపే చూస్తున్న ఆ అమ్మాయి రాజాతో. నమండీ మీదయవల్ల యీరోజు ఒక పెద్దగండంతప్పింది. నమయా నికి పిరాదుకోకపోతేబాగ తేమయ్యేదో అంటూ అతనివైపు కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా చూచింది." ఆ మాటా కేముంది తెండి. నేను కాకపోతే మరొకరొచ్చి-

"కాపాడేవాళ్ళు! అది మీఅదృష్టం." అన్నాడు వంచినతలెత్తకుండా తాపీగా. అతనిచేతిలో పుస్తకాలు చూచిన ఆ అమ్మాయి "ఎక్కడన్నా చదువుతున్నారా?" అని ప్రశ్నించింది. అవునంటూతలూపి యెక్కడచదువుతున్నదీ చెప్పాడు

"అరే! నేనుకూడా ఆ కాలేజీలోనే బి.ఎ., చదువుతున్నాను." అంటూ తెల్పింది

"ఆ! ...అదిగో! ఆరెండు ఇడలేసుకుని బూశారీకట్టుకుదిచూడు? ఆముగ్గురిలో మధ్యనుండి!....అదుగో నవ్వుతూ యిటేవస్తున్నది!....అదే!" అన్నాడు రాజాఆనందంగా

"ఆరే? ఆఅమ్మాయా! బ్యూటిఫుల్ మంచిఅమ్మాయి నేనే సెలక్టు చేశావు?.... ఆఅమ్మాయి పేరు మాధురి, పాటలూ, నాటకాలు యెంతచక్కగా పేముందనుకున్నావ్! చూసి మర్చిపోకు- గొప్ప యింటి కూచురు అందరితో సంతోషంగా మాట్లాడుతుంది గర్వమన్నదిలేదు. పేసంతో మహాప్రేమ ఆ అమ్మాయికి- పాపం నా అంత అన్నయ్య కారు యాక్సిడెంట్ లో చనిపోయాడుఅప్పటి నుంచీ నన్ను ఒక అన్నయ్యలాగా భావిస్తుంది " అంటూ ముగించాడు ఈలోగా ఆ అమ్మాయి భారత్ నుచూచి దగ్గరకొచ్చి రాజాప్రక్కన చూస్తూ, యితనుసీ స్నేహితుడా? యితనే నిన్న నన్నొక రాడిస్తారు మండి నిముకులాల్ని చేసింది అంటూ రాజా వైపు చిరునవ్వుతో చూచింది.

"మేమిద్దరం ఒకరూంలో వుంటున్నాం వీడు అలాంటివి చూస్తూ సహించడు! బాలామంచి మనస్సు....." అంటూ పొగిడాడు.

" చేనప్పుడే గ్రహించా! లేకపోతే అలాంటి బాటిళ్లు తలదూరుస్తారా?ఎంత మంది చూసి పట్టీపట్టనట్టు వెళ్లిపోలేదు అయినా మీకనవసరంలేదు వాళ్లిద్దర్నీ అదృష్టవంతుడే! అంటూరాజాపైపు చూచింది. చేతి అనటంతో అందరూ వెళ్లిపోయారు

* * * *

భారత్ మూలంగా రాజా మాధురీల స్నేహం పెరిగింది. రాజా అయితే మాధురి ఒక్కరోజు కనపడకపోతే దాదాపుపిచ్చి పట్టినట్టుండేవాడు మాధురి మాత్రం నిశ్చలంగావుండేది యెప్పుడూ తప్పుటడుగు వేసేదికాదు -రాజాకి అదెంత మనస్తత్వం అర్థమయ్యేదికాదు ఒకసారి మాధురేఅప్రసాపన ఇచ్చిచింది రాజాకి! నామీద ఆశలు పెంచుకోకండి! ప్రస్తుతపుడు ఒక ఇంటిదాన్ని, మిమ్మల్ని నమ్మించ్చి మురిపించాను నాకుచిన్నప్పుడే పెళ్ళాయిపోయింది! యీ సంగతిమీకు చెప్పి ద్దామనుకున్నప్పటికీ మీ అనుకోకుండా నానీసీటుపడలేదు; అదియేకారణం, రాజామాధురిపై పు ఆదుర్దాగా చూస్తూ "ఫరూ! నేనుచూసిన డ్రామాలో ఒక్కటి మనమే పుండలేదు! నువ్వేవస్తావన్నావు. యేలాగో నా మీ వాన్నాగ్రహ పరిచయానికి ప్రయత్నించి యదూరి నీకు నేనేవస్తే ఆశలు పెంటుకున్నా! వాళ్ళకన్నీ కూర్చి వ్రాశా! ప్రతికాలమునుండు ఒక్క సారియ. తెయ్యి! మీవన్నా నీమాట కాదనట్లారా? అటూయడుగు మ ఘన ఇష్టలోకి దూకాడు పిచ్చిగా రాజా!

"తమరాజ! మా వాన్న వాళ్లకి ముట యిచ్చేశారుట! మాదేన్న జాలా ముట నద్దు చదువుకోమనీ. కష్టపడుతున్నాడు నాన్న రాజాలోగా నామాటా నన్నాని పిచ్చేసాను కాని నన్ను వాళ్ళ వాడకు ఇలా సాధ్యమని తలుస్తాను. దీనితో నా పెళ్ళి ఖర్చు తగ్గుతుందనుకుంటా నువ్వు తప్పకుండా బయలు దేరుతావుకదూ! నాతమ్ముడు. పెళ్ళిపనుయంలో నా దగ్గరుండాలి. లేకపోతే దా? త్వరగా వస్తావుగా! అమ్మా-నాన్నా అయితే నిన్ను తెగకలవరిస్తున్నారు సువ్వు త్వరగా రావాలి మనం? ఇకపుంటం-

ఇట్లు

నీప్రియమైన అన్నయ్య

సుధీర్

భారత్ పుత్తరంముగించాడు" మాదు రాజా! నీమ్మనిసున్న పేయి తప్పేమో నీప్పుడు పరీక్షలు యేలాగోగా అయ్యా! యిప్పుడే పెట్టుకోలాలా అ కిట్టి సంగతూ ఏంకూడా?" అన్నాడు ఖాదీ విచారంగా.

"దాంట్లో వాళ్ళ తప్పేముంది? మనూరా ఏం కదిలిస్తే- పెట్టుకున్నారు అది వాయదర్శపడ్డ! నాఅన్న పెళ్ళి చూడాలే యోగ్యత లేదు!" అన్నాడు రాజా ఒకలేదుల్లో పట్టుకుని

"బాధపడకు దానికి నువ్వేమిచేయగలవు? పరీక్షయ్యాక మీ పదిన్నీ- అన్నయ్యనిదాటుగుగానీ! నేనుయిటికి నువ్వు ప్రయాణ యిరాను యిటా అని!" అన్నాడు భారత్

"నేను వలియదు అమ్మదాలా బాధపడుతుంది! నాకంటు వచ్చాక పుత్తాలాగా కూడాలేదు డెమిట్రోవ్ బాబు లాఅతనిని చిన్నపిల్లయిపోయిందే!" రాజా కూడా అతనికి చూసి పుండి పోయాడు.

"ఒరేయ్ నీకు కాలిపోయే పదిన పేరు తెలుకోవాలని లేదు?"

"ఏమిటట?"

"ఎమ్మెస్సీ యిరి"

"ఆ!" అటూ రాజా పుల్కిపడ్డాడు

"అలా ఉలిక్కిపడతావేమిటి? మీ పదిన పేరు ఎమ్మెస్సీ యిరి! నువ్వు, పేమిటి చిన్నమ్మాయి పేరు మాధురి. ఇద్దరి పేరూ ఒకటేలాగయినవి అనుమానం అటువంటి అనుమానాలకు తావివ్వకు ఆ అమ్మాయి పేరు ఒట్టిమాదురే!" అటూ రాజాకి ధైర్య చెప్పాడు

పరీక్షలు యిరోయాయి కలవులు మొదలాయి ఆనందరావు దగ్గరి నుంచి వుత్తరం వచ్చింది ఒకసారొచ్చి పట్టిపోవడానికి రమ్మంటూ మరీ మరీ వ్రాశాడు అతను తను చదువుకునే టప్పుడు ఇ ఎ మూడుసారు తప్పి యిక చదువు వద్దనిపించిన ఘటికుడు; అక్కడికి వెళ్ళితే మనస్సుకాస్త పరితో పయంగానన్నా వుంటుందేమోనని రాజా వాళ్ళకిష్టగా మానికి బయలు దేరాడు భారత్ కూడా వాళ్ళపూరికి బయలు దేరివస్తుంటా, వాళ్ళింటికి రమ్మని రాజాని మరీ మరీ కోరాడు. మరోసారి వస్తాన ఉట్కా తప్పించుకున్నాడు రాజా.

రాజానిచూడగానే ఆనందరావుకు నోరు ఎక్కినంత పనైంది- స్నేహితుణ్ణి ఆదరంగా ఆహ్వానించాడు-ఆపాయకాలం పూరుచూపించటానికి నీసుకు పోయాడు- తనదురవస్థనంతా చెప్పుకున్నాడు. స్నేహితుడితో- అనం దియేతగానో బాధపడ్డాడు రాజాడుస్సితి. పట్టణపు వాతావరణంలో పెరిగిపోయినవారాజా. యీపల్లెటూరిలో ప్రకృతి సిద్ధమైన సౌందర్యాన్ని చూచి యెంతో ఆనందించాడు-ఎటువైపు చూచినా పచ్చని పంటపొలాలు రకరకాల తోటలూ-అక్కడక్కడ వీతం వాపులూ-చిన్న చిన్న కాలువలూ- దూరాన యెత్తైనకొండలు-చూచేవారికి అదంటే ప్రకృతిరమణీయంగా వుంది పొలాల్లో కష్టపడిపనిచేస్తున్న ఆ అమాయకపు పల్లెప్రజలు యెంతో ప్రశాంతమైన జీవితాన్ని గడుపుతున్నారు. రాజావాళ్ళను చూచియెంతో ఆనందించాడు ఇకపీకటిపడడంతో యిద్దరూ కబుర్లుచెప్పుకున్నారు. ఇలాగే మూడు రోజులుగడిచిపోయింది అపల్లెవాతావరణంలో, ఆనందే ఎంతోప్రతిమాలాడుయి కా కాలేదురోజులుండమని ఇంకొక సారాపస్తానని బయలుదేరాడు తన వ్యగ్రామానికి ఆనంద స్నేహితుణ్ణి సేషన్ వరకూ సాగనంపాడు.

* * *

వాకిట్లో కొడుకుని చూడగా వేతల్లి మనాంతం రాజాని కౌగిలించుకుని తల నిమురుతూ యేడ్చినంతపనిచేసింది. ఏమిట్రా అలాఅయిపోయావు బంగారంలా వుండేవాడివి? పాడుదాన్ని నాకొడుకుని నా చేతులారాపాడు చేసుకున్నాను. అటూ రోదిచసాగింది. "అమ్మా నా కేమయి దని యిలా దుఃఖిస్తావ్! నీ పేమఅలాంటిది చేసేమి చిక్కలే అమ్మా?" అటూ చేతిలోవున్న సూట్ కేసు లోపలపెట్టాడు. తల్లి అప్పటికీ కుదుటపడలేదు. తల్లి త్వరగా స్నానంచేసివారాయనా? ఎప్పుడు తిన్న పిడో అంది రాజా మ్యూటవల్ తీసుకుని బాత్ రూం పైపుకునడిచాడు ఇలతలో తల్లిసీట పేపరుపరచం చెట్టింది. రాజాపల్లి కూర్చుని అమ్మామనస్థితి పదిచేదే!" అని మెల్లగా ప్రశ్నించాడు తల్లిని.

"అయ్యో నాయనా నువు వెళ్ళిన రాలేదనిఅన్నయ్య అరోజు పడ్డ బాధ యింతంతకాదు అమ్మాయి కూడా చాలా మంచిది. ఇప్పుడే యిద్దరూ బజారెళ్ళారు ఇప్పుడేవస్తారు" రాజా త్వరగా దోసిలిలో నిచి పెళ్ళి కుర్చీలో కూర్చున్నాడు ఒకే కూడా పనిచేసి పనిముగించుకుని వచ్చి కొడుకుప్రక్కన కూర్చుని మాట్లాడసాగింది ఇంతలో బయట స్కూటర్ ఆగినచప్పుడైంది సుధీర్-మాధురి స్కూటర్ దిగి నవ్వుకుంటూ లోపల ఆడుగుపెట్టారు వచ్చి సూ.గా లోపలికొచ్చిన మాధురి నె తిన రాయినట్టయి ప్రతిమలా అగిపోయింది చెదురుగా రాజానిచూచి: బాబూబాబా అనేస్థితిలో వున్నాడు- కానీ సుధీర్ యిదేమీ గమనించలేదు- యెదురుగావున్న తమ్ముణ్ణి చూడగానే వెళ్ళి కౌగిలించుకుని ప్రశ్నలవర్షం కురిపించాడు-రాజాయి దేమగమని నిలదీశాడు- అమ్మ వా బదినా ? నా నువు నాకు యిప్పుడు ఒదినా !!! నేను చూస్తున్నదినిజమా !!! -

మాధురి

(శేష పేజీ తరువాయి)

తమ్ముడూ! మొదటిసారి బాధగానే ఉంటుంది. అటు స్నేహితుల్ని ఇటు మమ్మల్ని వదిలి వెళ్ళటానికి కానీ రానురాను అదే అలవాటవుతుంది. మనేమీ బెంగ పెట్టుకోకు. నిన్ను పెద్దచదువులు చదివించాలని నాఆశయం. ఈ అన్నయ్య బ్రతికున్నన్నాళ్ళూ ఈ చిట్టితమ్ముని కేలాగా రాదు. నీకంతగా ఇష్టంలేకపోతే అక్కడ వారు తెలిసిన ఒక స్నేహితుడున్నాడు. వాళ్ళిద్దరూ పుండరీకుడు కాస్త్రాయిపాటి నీ కార్యంతరంలేకపోతే వాళ్ళుకూడా చాలా మంచి వాళ్ళు కొన్నాళ్ళుపోతే అదే అలవాటవుతుంది హైదరాబాద్ ఎంత పెద్ద సిటీఅనీ! తప్పకుండా చూడాల్సిందే. అనవసరంగా మనమెందుకు పోతాము? అక్కడచూడవలసినవి తెలుసుకోవలసినవి చాలా ఉన్నాయి. ఎప్పుడూ ఒకేచోట వుంటే ప్రపంచజ్ఞానమెలా తెలియాలి? అన్ని ఊళ్లూ తిరుగుతుంటేకాని విజ్ఞానం ఎళ్ళువచ్చాదు"అంటూ తమ్ముడికి ధైర్యం చెప్పాడు. రాజాకి అన్నయ్య చెప్పిన మాటలు అతనిపై బాగా పనిచేశాయి.

"అలాగేఅన్నయ్యా! అలాగే తప్పకుండా వెడతాను. నువ్వన్నట్టు అది చూడవలసిన ప్రదేశం"అన్నాడు సంతోషంగా. అన్న తృప్తిగా ఉపిరిపీల్చుకుని నీకు ఎంత డబ్బు కావాలంటే అంత నే